

ПАМ'ЯТІ ОЛЕГА ПЕТРОВИЧА ЖУРАВЛЬОВА

17 квітня 2021 р. пішов у засвіти Олег Петрович Журавльов — визначний український дослідник у галузі археозоології, широко відомий у нашій країні та за її межами. Це велика втрата для важливого наукового напрямку, в якому О. П. Журавльов був провідним і незамінним фахівцем. Науковий спадок Олега Петровича істотно збагатив вітчизняну і світову науку. Він дослідив та опублікував величезний масив фауністичних колекцій широкого хронологічного діапазону, проаналізував динаміку видового складу фауни території України від епохи пізнього палеоліту до пізнього середньовіччя, вивчав історію розвитку тваринництва та мисливства давнього населення.

Народився Олег Петрович 22 червня 1949 р. у м. Дніпропетровськ. Коли йому виповнилося сім років, сім'я Журавльових переїхала до Києва. Після закінчення школи Олег навчався на заочному відділенні біологічного факультету Київського державного університету (1968—1974 рр.). Отримавши диплом, почав працювати на посаді лаборанта в Інституті зоології АН УРСР. Робота у відділі палеозоології, яким тоді завідував академік І. Г. Підоплічко, стала визначальною для Олега Петровича під час вибору власного шляху в науці. Саме тут він отримав фахову підготовку, працюючи у групі археозоології під керівництвом В. І. Бібікової. У 1977 р. дослідник перейшов до Інституту археології АН УРСР, де працював спочатку у відділі природничих методів археологічних досліджень, а пізніше — у відділі біоархеології, до виходу на пенсію у 2015 р.

Особливе місце у науковій діяльності О. П. Журавльова посідали дослідження остеологічних матеріалів з античних пам'яток Нижнього Побужжя, чому він присвятив понад двадцять років. Результатом цих робіт стала дисертація на тему «Історія фауни і тварин-

ництва Нижнього Побужжя в античний час», яку вчений успішно захистив у 1993 р. і отримав звання кандидата історичних наук за фахом археологія. У цьому дослідженні на підставі аналізу близько 300 тис. тваринних кісток із розкопок в Ольвії, Березані та низки античних поселень Нижнього Побужжя VI ст. до н. е. — III ст. н. е. О. П. Журавльов дійшов висновку про провідну роль тваринництва у господарстві Ольвійського полісу та його самобутній шлях розвитку, відмінний від тваринництва місцевих племен. На противагу тваринництву, мисливство не було настільки значущим в економіці ольвіополітів. Завдяки дослідженням О. П. Журавльова Ольвія стала античною пам'яткою, де розвиток тваринництва й мисливства досліджено впродовж усієї історії її існування.

У доробку Олега Петровича вісім монографій (з них три у співавторстві) та понад 140 наукових статей, присвячених результатам вивчення остеологічних матеріалів з палеолітичних і неолітичних пам'яток, три-

пільських поселень, скіфських могильників, ранньослов'янських городищ тощо. У монографічних дослідженнях О. П. Журавльова висвітлюються видовий склад дикої фауни та питання розвитку тваринництва і мисливства у давнього населення України в різні історичні епохи. Серед них, зокрема, монографії «Остеологические материалы из памятников эпохи бронзы лесостепной зоны Днепро-Донского междуречья» (Київ, 2001), «Тваринництво та мисливство у трипільських племен на території України» (Київ, 2008), «Остеологические материалы из палеолитических памятников Нижнего Поднепровья и Крыма» (Київ, 2015), а також узагальнювальна робота «Фауна України: археозоологічні дослідження» (Київ, 2016), в якій підведено підсумки багаторічних досліджень автора.

Публікації О. П. Журавльова вирізняються ретельним аналізом остеологічних даних, оригінальністю ідей та новаторськими висновками і високо цінуються українськими й зарубіжними фахівцями. Роботи Олега Петровича виходили друком в Україні, Німеччині, Польщі та інших країнах Європи. О. П. Журавльов виступав із доповідями на наукових конференціях в Україні і за її межами, зокрема в Росії (1985, 1989 рр.), Молдові (1990 р.), Казахстані (1995 р.), Німеччині (1998 р.), Польщі (2003 р.).

Щороку він брав участь у роботі щонайменше трьох експедицій, нерідко вже у полі проводив визначення фауністичних матеріалів. Опрацював і ввів до наукового обігу численні остеологічні колекції з розкопок Ольвійської, Миколаївської, Слов'янської, Мангупської та багатьох інших археологічних експедицій Інституту археології НАН України, а також міжнародної болгарсько-польської експедиції (Нове, Болгарія). Загалом Олег Петрович взяв участь у роботі близько 100 археологічних експедицій.

Протягом десяти років (2005—2015) О. П. Журавльов працював у відділі біоархеології. Колеги поважали його за велику працелюбність, добру вдачу та незмінну готовність допомогти з визначенням матеріалу. Пам'ятаємо неймовірно розповіді дослідника про шерстистих носорогів та печерних левів, які колись населяли територію України, і рештки яких йому вдалося виявити серед викопних матеріалів.

Ми вдячні Олегу Петровичу за підготовку нової зміни археозоологів, з якими він щедро ділився досвідом і знаннями, передавав методичні тонкощі видової ідентифікації. Його учні вже стали кандидатами наук, працюють у різних наукових інституціях України, продовжуючи справу свого вчителя. Світла пам'ять про О. П. Журавльова назавжди збережеться у їхніх серцях, житиме серед колег і друзів. Висловлюємо ширі співчуття родині Олега Петровича.

Колеги